

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
(19ος-21ος ΑΙΩΝΑΣ)»: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021 – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023**

Η ερευνητική ομάδα «Νεοελληνική Μουσική [N.M.] (19ος-21ος αιώνας)» ιδρύθηκε στη Γ.Σ. της 24ης Απριλίου 2015 της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας με συντονιστές τους Νίκο Μαλιάρα, καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριο συντονιστή), Γιώργο Σακαλλιέρο, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. και Κώστα Καρδάμη, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Οι έως τώρα δραστηριότητες της ερευνητικής ομάδας για την περίοδο Δεκεμβρίου 2021 – Νοεμβρίου 2023 συνέχισαν να κινούνται κυρίως σε συμμετοχή των μελών της σε οργάνωση συνεδρίων, πανελλήνιων και διεθνών, δημοσιεύσεις επιστημονικών κειμένων και συνεργασίες με εκπαιδευτικούς και καλλιτεχνικούς οργανισμούς. Η διάχυση του έργου αυτού μέσω του δημόσιου επιστημονικού λόγου, σε εκδηλώσεις και συνεργασίες της ομάδας με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς του τόπου, έχει ως στόχο τόσο την επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, όσο και το να δοθεί βήμα σε νέους αλλά και καθιερωμένους επιστήμονες, μέλη της ομάδας, ώστε να προωθηθεί το έμπυχο δυναμικό της και οι τρέχουσες ερευνητικές κατευθύνσεις που τα παρόντα μέλη εκπονούν. Το καλλιτεχνικό έργο που παράγεται μέσω της προβολής έργων ΝΜ σε ζωντανές συναυλίες και ηχογραφήσεις (βλ. παρακάτω) επίσης συμβάλλει στους παραπάνω στόχους.

Σε συλλογικό επίπεδο, η ερευνητική ομάδα ΝΜ επικεντρώθηκε κυρίως στην παρουσία της στο μεγάλο πενταετές 21^ο Συνέδριο της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS), το μεγαλύτερο συνέδριο μουσικολογίας παγκοσμίως, το οποίο διεξήχθη στις 22-26 Αυγούστου 2022 στην Αθήνα. Οι τρεις συντονιστές της ερευνητικής ομάδας ΝΜ παρουσίασαν ένα κοινό session επάνω στη θεματική ενότητα *Remapping the confines of the historiographical canon in Greek art music*, με τους εξής τίτλους ανακοινώσεων: (i) Kostas Kardamis, “The East of the West and the West of the East”: Reapproaching the Ionian Islands’ music (16th-20th cent.)”, (ii) Giorgos Sakallieros, “From Cold War politics to Covid19 policies: Transformation and canonization of art music in Greece, 1950-2020” και (iii) Nikos Maliaras, “Re-approaching the pre-modern area of the Eastern Mediterranean as a cultural melting pot: The personality and activity of Dionysios Lavrangas and the opera *Froso* (1938)”. Το session παρουσιάστηκε στις 23 Αυγούστου 2022 και ακολούθησαν ερωτήσεις από το κοινό και συζήτηση επάνω στις τρεις ανακοινώσεις των ομιλητών. Στο ίδιο συνέδριο συμμετείχαν και άλλα μέλη της ερευνητικής ομάδας ΝΜ με ατομικές ανακοινώσεις, συμμετοχές σε στρογγυλές τράπεζες ή και με εκτελέσεις έργων: ο Γιώργος Ζερβός συμμετείχε στην στρογγυλή τράπεζα *Exploring Analytical Borders/Boundaries in the Study of Twentieth-Century Greek Art Music* (26 Αυγούστου), όπως και ο Κώστας Χάρδας, ο Πέτρος Βούβαρης με την ανακοίνωση “Skalkottas the Hysteric” (23 Αυγούστου), ο Αθανάσιος Τρικούπης με την ανακοίνωση “No Borders across Music: Benedict Randhartinger, Franz Schubert, and the Greek Community of Vienna” (24 Αυγούστου), η Βάλια Χριστοπούλου με την ανακοίνωση “Extra-Opus Allusions: The Use of Literary Texts as Structural Models in the

Music of Yorgos Sicilianos” (22 Αυγούστου), η Λορέντα Ράμου συμμετείχε στη στρογγυλή τράπεζα *Musical Practices of the In-Between: A Creative Approach of the Cultural Transfer between Asia Minor, Greece, and France since the Beginning of the Twentieth Century* (24 Αυγούστου) και ο Αλέξανδρος Χαρκιολάκης με την ανακοίνωση “An Example of Amalgamation: The Concerto for Two Violins by Nikos Skalkottas (1904–1949)” στο πλαίσιο του IMS Study Group “Music and Cultural Studies” με τη θεματική “Area Studies and Researching Musical Culture(s) beyond the Borders: Case Studies from Southeast Europe” (25 Αυγούστου). Επίσης, ο Γιώργος Ζερβός συμμετείχε και ως συνθέτης με την εκτέλεση του έργου του *Χωροχρονία I* (ρεσιτάλ φλάουτου Θεοδώρας Ιορδανίδου, 25 Αυγούστου). Συνολικά, η παρουσία της ερευνητικής ομάδας NM στο μεγάλο συνέδριο IMS2022 κρίνεται ιδιαίτερα επιτυχημένη ως προς τη διάχυση της γνώσης και των ερευνητικών μεθοδολογιών και πορισμάτων γύρω από πάμπολλες πτυχές του αντικειμένου της NM σε ένα διεθνές κοινό το οποίο δεν τις γνώριζε και, διαμέσου του συνεδρίου, ήρθε σε επαφή με αυτές. Κρίνεται δε σκόπιμη, και είναι σε φάση συζήτησης από τους τρεις συντονιστές της ομάδας, η προσπάθεια μιας ξενόγλωσσης έκδοσης, σε διεθνή εκδοτικό οίκο, ενός αριθμού ομιλιών μελών της ερευνητικής ομάδας NM στο IMS2022 σε μία προσπάθεια να αποτυπωθούν –και έντυπα– τα πρόσφατα ερευνητικά πορίσματα της ομάδας και με σκοπό η διάχυσή τους στο διεθνή χώρο να αποτελέσει αφορμή, ενδεχομένως, νέων συνεργειών και συνεργασιών, κάτι που άλλωστε τονίστηκε ως σημαντικός στόχος στην πρόσφατη Γενική Συνέλευση της EME (27 Νοεμβρίου 2022).

Σε ατομικό επίπεδο, είναι σημαντικό να τονιστεί η προσπάθεια διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων για τη NM μέσα από διάφορες δραστηριότητες των συντονιστών της ομάδας: ερευνητικές, συγγραφικές, καλλιτεχνικές, συνδυαστικές. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων:

- **Ο Γιώργος Σακαλλιέρος** συμμετείχε στο συνέδριο του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών με θέμα *Έθνος, φύλο, πολιτικές ταυτότητας στις παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο* (28-29 Μαΐου 2022) με την ανακοίνωση «Ταυτότητες: Όψεις μοντερνισμού και ελληνικότητας σε αναπαραστατικά είδη και μορφές της νεοελληνικής μουσικής δημιουργίας πριν και μετά το 1950», η οποία πρόκειται να εκδοθεί στα πρακτικά του συνεδρίου. Στο συνέδριο IMS2022, εκτός από την συμμετοχή στο session της ερευνητικής ομάδας NM, συμμετείχε και ως respondent στη στρογγυλή τράπεζα *Exploring Analytical Borders/Boundaries in the Study of Twentieth-Century Greek Art Music* (26 Αυγούστου), η οποία διοργανώθηκε από την ερευνητική ομάδα Μουσικής Θεωρίας και Ανάλυσης της EME. Το 2022 εκδόθηκε ο επιστημονικός συλλογικός τόμος *200 χρόνια από την Επανάσταση – Αφιέρωμα του Ανοιχτού Πανεπιστημίου Καλαμαριάς στο 1821* (επιμ. Νίκος Βαρσακέλης, καθηγητής Τμήματος Οικονομικών Επιστημών ΑΠΘ) όπου περιλαμβάνεται το άρθρο «Ελληνική Επανάσταση: Έντεχνη Ευρωπαϊκή και Νεοελληνική Μουσική» (σελ. 203-220), όπως και το εκτενές ξενόγλωσσο άρθρο «Contextualizing cultural policies: The impact of the political milieu on art-music in Greece during the 20th and early 21st centuries. A selective retrospection», *Series Musicologica Balcanica 2* (2022): 126-156. Ο Γιώργος Σακαλλιέρος συμμετείχε στην εκδοτική ομάδα των επιμελητών του αφιερωματικού

τόμου για τον μουσικολόγο, βιολιστή, συνθέτη και καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Δημήτρη Θέμελη (1931-2017), ο οποίος εκδόθηκε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ και διατίθεται ηλεκτρονικά (<https://hellenic-musicology.org/wp-content/uploads/2022/10/Themelis-tribute.pdf>). Επίσης, συμμετείχε τόσο στην επιστημονική επιτροπή όσο και στην ομάδα επιμελητών των πρακτικών τόσο του 13ου Διατμηματικού Μουσικολογικού Συνεδρίου της ΕΜΕ (το οποίο διεξήχθη μεταξύ 19 και 21 Νοεμβρίου 2021, στην Κέρκυρα, σε διοργάνωση του ΤΜΣ Ιονίου Πανεπιστημίου) όσο και του 14ου Διατμηματικού Μουσικολογικού Συνεδρίου της ΕΜΕ (το οποίο διεξήχθη στις 26-27 Νοεμβρίου 2022, στην Άρτα, σε διοργάνωση του ΤΜΣ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων). Σε ένα διαφορετικό πεδίο, αυτό της σύνθεσης, ο Γιώργος Σακαλλιέρος καταθέτει για το 2022 τέσσερις εκτελέσεις έργων του: *Pause-S* για πιάνο (Φανή Καραγιάννη, πιάνο – Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, 6 Απριλίου), το οποίο επίσης ηχογραφήθηκε στο CD *Contemporary Greek Music for Solo Piano* [δισκογραφική εταιρεία Phasma, κωδ. 0044], Σονατίνα για σόλο φλάουτο (Θεοδώρα Ιορδανίδου, φλάουτο – Μουσείο Εκμαγείων Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ, 25 Αυγούστου στο πλαίσιο του IMS2022) και *Ερημία* για βιόλα και πιάνο (Αντώνης Τζιβένης, βιόλα & Φανή Καραγιάννη, πιάνο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, 30 Νοεμβρίου και Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο Θεσσαλονίκης, 5 Δεκεμβρίου).

Το 2023 ο Γιώργος Σακαλλιέρος δημοσίευσε μια νέα μονογραφία μεγάλης έκτασης στο πλαίσιο της δράσης ανοιχτών συγγραμμάτων «Κάλλιπος», με τίτλο: *Όψεις του μουσικού μοντερνισμού στον ελληνικό 20ό αιώνα. Πρόσωπα, ρεύματα, έργα, θεσμοί* (Αθήνα: Κάλλιπος – Ανοιχτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, 2023), διαθέσιμο ως e-book στη διεύθυνση: <http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-178>. Το παρόν σύγγραμμα απευθύνεται σε φοιτητές και φοιτήτριες προπτυχιακού ή/και μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου που διδάσκονται μαθήματα ή εκπονούν μελέτες σε θέματα ιστορίας της νεοελληνικής μουσικής, αλλά και σε καθηγητές μουσικής ή μουσικόφιλους αναγνώστες οι οποίοι ενδιαφέρονται να διευρύνουν τις γνώσεις τους γύρω από το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Πρόκειται για μια εκτενή μονογραφία η οποία αφορά τη διαμόρφωση διακριτών και εξελικτικών όψεων του μοντερνισμού στη μουσική ζωή και δημιουργία κατά τη διάρκεια του ελληνικού 20ού αιώνα — χωρίς να αγνοεί και τον επαναπροσδιορισμό τους στις πρώτες δεκαετίες του 21ου. Η πραγμάτευση του αντικειμένου περιλαμβάνει την ιστοριογραφική, μουσικοαναλυτική, υφολογική και αισθητικοϊδεολογική ανάδειξη των τρόπων καλλιτεχνικής έκφρασης και συνθετικής δημιουργίας από πρόσωπα, φορείς και θεσμούς που καθόρισαν αυτήν την εποχή, μέσα σε ποικίλα ρεύματα, σχολές ή ρεπερτόρια. Ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της μελέτης υποστηρίζεται από την εκτενή βιβλιογραφική τεκμηρίωση, η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο την πλούσια επιστημονική παραγωγή των τελευταίων τριάντα ετών, από εποχής συστάσεως της ελληνικής ακαδημαϊκής μουσικολογίας, όσο και τα απολύτως πρόσφατα πορίσματά της, με αποτέλεσμα το παρόν σύγγραμμα να αποτελεί και έναν ενημερωμένο βιβλιογραφικό οδηγό στη νεοελληνική μουσική ιστοριογραφία. Την ίδια χρονιά, συμμετείχε στο επετειακό Συμπόσιο *Μανώλης Καλομοίρης: 60 χρόνια μετά* (10-11 Φεβρουαρίου 2023, σε διοργάνωση της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης «Λίλιαν Βουδούρη») με την ανακοίνωση «Η Ρωμέικη Σουίτα ως εναρκτήριο σημασιολογικό σημαίνον της καλομοιρικής ιδεολογίας και δημιουργίας. Μια μουσικοαναλυτική και

διακειμενική προσέγγιση», καθώς και στο 8^ο Διεθνές Συνέδριο της IMS-Regional Association for the Study of Music in the Balkans (31 Αυγούστου – 3 Σεπτεμβρίου 2023) με τίτλο ανακοίνωσης «“Yiaroumbi”: its urban-folk and art-music adaptations as objects of a geographical/cultural diaspora». Σε επίπεδο δημοσιεύσεων αναμένεται η έκδοση των κεφαλαίων: “Dimitri Mitropoulos in the 1920s: The Pioneering Steps of Musical Modernism in Greece” και (σε συνεργασία με τον Κώστα Χάρδα) “Musical Modernism in Greece: An Overview”, ως μέρη του συλλογικού τόμου *Perspectives on Greek Musical Modernism* που θα εκδοθεί από τον διεθνή εκδοτικό οίκο Routledge (επιμ. Ε. Μαντζουράνη, Κ. Τσούγκρας, Π. Βούβαρης), ο «Πρόλογος» για τα *Τρία ελληνικά δημοτικά τραγούδια* για βιολί και πιάνο (1942-44) του Νίκου Σκαλκώτα, που θα εκδοθούν από το Κέντρο Ελληνικής Μουσικής και ο «Πρόλογος» για τα *44 Παιδικά κομμάτια πάνω σε ελληνικούς λαϊκούς σκοπούς* σε μεταγραφή του Φώτη Κουτσοθόδωρου για κλασική κιθάρα, που πρόκειται να εκδοθούν από τον εκδοτικό οίκο Φίλιππος Νάκας.

- Ο **Κώστας Καρδάμης**, πέρα από την προαναφερθείσα συμμετοχή του στο Διεθνές Συνέδριο της IMS στην Αθήνα, συμμετείχε και ως μέλος του Study Group «Mediterranean Music Studies» της IMS με την ανακοίνωση «Reflections on the operatic activity in the Ionian Islands; Aspects of a (now forgotten) shared world», στο panel session με τίτλο “The Circulation of Opera and Operatic Companies around the Mediterranean Theaters” (22.8.2022), μαζί με άλλα μέλη της συγκεκριμένης ερευνητικής ομάδας από το εξωτερικό και την Ελλάδα (επικεφαλής: καθηγητής Dinko Fabris). Επιπλέον, στο πλαίσιο της διεθνοποίησης της ερευνητικής δραστηριότητας της Ερευνητικής Ομάδας ΝΜ συμμετείχε με την ανακοίνωση «Between “national illness” and “the return of the Muses to their homeland”: Topographies of opera in the Ionian Islands», στο Διεθνές Συνέδριο *Musical Topographies of the Mediterranean* (16-18.3.2022, Οργάνωση: Max Weber Foundation, Goethe Universität Frankfurt am Main, DHI, Orient-Institut Istanbul). Επίσης, δημοσίευσε το άρθρο «Experiencing the past and encountering the future; Music, War and Politics in Corfu (1916-1919)», στο περιοδικό *Επτάνησος Πολιτεία* 1/2023 (ηλεκτρονικό περιοδικό του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου).

Προηγουμένως, και σε συνέχεια της παρουσίας του σε διάφορες δράσεις σχετιζόμενες με την επέτειο της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, συμμετείχε στα εξής συνέδρια: «Ο ήχος, η ηχώ και ο απόηχος του Αγώνα», *Επτανησιακός Πατριωτισμός (18ος-19ος αι.). Πρόσωπα, Ιδέες, Θεσμοί και Δράσεις* (Οργάνωση: Αναγνωστική Εταιρία Κερκύρας, Κέρκυρα, 12-14.11.2021), υπό δημοσίευση και «“Τα ηρωικά ταύτα ποιήματα ανεπλήρων τας ελλείψεις των πολιτικών εφημερίδων”: Μελωδική αμεσότητα και Επανάσταση στο Ιόνιο», *Η Επτάνησος στην Επανάσταση του 1821*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 23-24.3.2022, Διοργάνωση: Επιτροπή Ιονίου Πανεπιστημίου για τον Εορτασμό του 1821.

Το 2022 συνέπεσε και με τα 150 έτη από τον θάνατο του εμβληματικού για τη Νεοελληνική Μουσική συνθέτη Νικόλαου Μάντζαρου, γεγονός που έδωσε την ευκαιρία στον Κώστα Καρδάμη για τις παρακάτω δραστηριότητες: Διοργάνωση και μέλος της επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου *Μουσική Δημιουργία και Πράξη στη Νεώτερη*

Ελλάδα. Τιμώντας τον Νικόλαο Χαλικιόπουλο Μάντζαρο (Κέρκυρα, 8-11.4.2022, Συνδιοργάνωση: Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Μουσικών Σπουδών – Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής / Φιλαρμονική Εταιρεία Κερκύρας). Συμμετοχή σε αυτό με ανακοίνωση: «“Σχέδιασέ το όπως θες” ή Απεικονίζοντας τον Νικόλαο Χαλικιόπουλο Μάντζαρο μέσα από τα παραμορφωτικά κάτοπτρα του 19ου αιώνα». Ο τόμος των πρακτικών κυκλοφορεί εντός του Νοεμβρίου 2023. Επίσης, κεφάλαιο από κοινού με τον Δρ. Δημήτριο Μπρόβα με τίτλο «“A lei soltanto prima di morire vorrei affidare la bella Scuola di Napoli”»: Nicola Zingarelli and Nikolaos Mantzaros», στο: Paolo Sullo, Giovanna Carugno (επιμ.) *Nicola Zingarelli: il maestro, il compositore e il suo tempo* (Napoli: Editoriale Scientifica, 2023), 411-453.

Παρουσίαση με τίτλο: «Μάντζαρος: Μνήμη, μήνες, μνημειοποίηση», στο πλαίσιο της 6ης Μουσικολογικής Ημερίδας αφιερωμένης στα 150 έτη από τον θάνατο του συνθέτη. Διοργάνωση: Φιλαρμονική Εταιρεία «Μάντζαρος», Κέρκυρα, 29.10.2022. Ετεροχρονισμένη συμβολή στην ίδια επέτειο υπήρξε η υβριδική ομιλία του με τίτλο «Nikolaos Halikiopoulos Mantzaros», στο πλαίσιο του κύκλου «It All Began Here» (Διοργάνωση: Durrell School of Corfu και Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών, 19.9.2023).

Επίσης, συνέγραψε τις προγραμματικές σημειώσεις για την επετειακή συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών *Μάντζαρος +1* (Αθήνα, 25.2.2022) και τα συνοδευτικά μουσικολογικά κείμενα της δισκογραφικής έκδοσης απάντων των ευρισκόμενων έργων του Νικόλαου Χαλικιόπουλου Μάντζαρου για φωνή και ορχήστρα από την Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών (διεύθυνση: Βύρων Φιδετζής), υπό έκδοση από τη διεθνή δισκογραφική εταιρεία Naxos.

Αξιοπρόσεκτη συμβολή στο πλαίσιο της παραπάνω επετείου ήταν η κυκλοφορία της πρώτης ολοκληρωμένης βιογραφίας του συνθέτη στην αγγλική γλώσσα: *Nikolaos Mantzaros and the Emergence of a Greek Composer* (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholar Publishing, 2022). Η ως άνω μονογραφία έρχεται επίσης να προστεθεί στην κατεύθυνση της διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων και των πορισμάτων της Ερευνητικής Ομάδας NM.

Ο Κώστας Καρδάμης επίσης συνυπογράφει ως επιμελητής μαζί με τους Χάρη Ξανθουδάκη, Πάνο Βλαγκόπουλο και Στέλλα Κουρμπανά την ιδιαιτέρως φιλόδοξη τρίτομη έκδοση του Ωδείου Αθηνών με τίτλο *Ιστορία της Μουσικής στην Ελλάδα*. Ο πρώτος τόμος κυκλοφόρησε στις αρχές του 2022 (και περιέχει τρία κείμενά του), ο δε δεύτερος εντός του 2023 και ο τρίτος εντός του 2024.

Στις άλλες ερευνητικές και συγγραφικές δραστηριότητές του μπορούν να περιληφθούν τα παρακάτω: «Η μουσική παιδεία στα Επτάνησα κατά την περίοδο της Βρετανικής Προστασίας: Πρόδρομες νύξεις», στο: Δημήτρης Γιάννου, Εύη Νίκα-Σαμψών, Γιώργος Σακαλλιέρος, Κώστας Τσούγκρας (επιμ.), *Αφιερωματικός τόμος εις μνήμην Δημήτρη Θεμέλη (1931-2017)*, (Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Τμήμα Μουσικών Σπουδών, 2022), 96-108 και το «Ιωσήφ Λιμπεράλης: Άγνωστες πτυχές της ζωής και της δράσης του Επτανήσιου συνθέτη, αρχιμουσικού και ιμπρεσάριου κατά την “κερκυραϊκή περίοδό” του (1819-1852)», ανακοίνωση στο *IB’ Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο* (Ζάκυνθος, 18-21.10.2023). Επίσης, ορίστηκε Επιστημονικός Υπεύθυνος του χρηματοδοτούμενου από το ΥΠΠΟ προγράμματος *Το μουσικό βίωμα του*

Πάσχα μέσα από τις μπάντες της Κέρκυρας, το οποίο υλοποιεί η Αναγνωστική Εταιρεία Κερκύρας από το καλοκαίρι του 2023.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας διεύρυνσης του ερευνητικού αποτυπώματος της Ερευνητικής Ομάδας ΝΜ εκτός του αυστηρά ακαδημαϊκού χώρου, και πέρα από ορισμένες συναφείς δραστηριότητες που ήδη αναφέρθηκαν, ο Κώστας Καρδάμης πραγματοποίησε τις εξής παρουσιάσεις και δημοσιεύσεις: «Η τριτοβάθμια μουσική εκπαίδευση στα Επτάνησα. Μία ανασκόπηση και μία πρόταση από μουσικολογικής άποψης», ανακοίνωση στο *Συνέδριο Επτανησιακής Μουσικής* (Διοργάνωση: Χορωδία Κερκύρας, Κέρκυρα, 13-15.10.2022), υπό δημοσίευση. Επίσης, ανέλαβε να συνοψίσει και να καταθέσει τα συμπεράσματα του συνεδρίου. Επιπλέον συμμετείχε με το κεφάλαιο «Η μουσική εκπαίδευση των Επτανήσων: Μια πορεία με συνέχειες και ρίξεις», στο Πέτρος Δ. Αγγελόπουλος (επιμ.), *Το σχολείο στα Ιόνια Νησιά, 1864-2021* (Κέρκυρα: Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ιονίων Νήσων, 2021). Στις 26.3.2023 παρουσίασε στη Ζάκυνθο την εναρκτήρια ομιλία του «Έτους Ύμνου εις την Ελευθερίαν (1823-2023)» (Διοργάνωση: Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων, Ζάκυνθος, 26.3.2023) με τίτλο «2023: Επέτειοι Ελευθερίας».

Επίσης, από τον Μάρτιο του 2023 δραστηριοποιείται ως ραδιοφωνικός παραγωγός, μαζί με τον αρχιμουσικό και συνθέτη Σπύρο Ρουβά, στην εκπομπή *Επτανησιακά Μουσικά Μονοπάτια* (Συμπααραγωγή: ΕΡΑ Κέρκυρας και Κέντρο Επτανησιακής Μουσικής και Πολιτισμού). Στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να τοποθετηθεί και η συμμετοχή του στο ραδιοφωνικό ντοκιμαντέρ *Die Ionische Schule. Beginn einer griechischen Operntradition* της Βαυαρικής Ραδιοφωνίας, 28.10.2022 (επιμ. Florian Heurich) και στο ραδιοφωνικό ντοκιμαντέρ *Musikbiotop am Meer. Die Ionische Schule* της Südwestrundfunk, 5.7.2023 (επιμ. Florian Heurich).

- Ο **Νίκος Μαλιάρας** τα τελευταία χρόνια έχει στρέψει την επιστημονική του δραστηριότητα, πέραν των ακαδημαϊκών του καθηκόντων στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, κυρίως στη δραστηριότητα του Εργαστηρίου Μελέτης της Ελληνικής Μουσικής. Το Εργαστήριο προχωρεί συστηματικά στην ταξινόμηση και ανάρτηση στο διαδίκτυο του ογκωδέστατου ψηφιακού αρχείου με έργα Ελλήνων συνθετών κάθε είδους, περιόδου και αισθητικής, που απόκειται στο ψηφιακό του αποθετήριο. Οι συνεργάτες του Εργαστηρίου, κ.κ. Καλοπανά και Κολυδάς (μέλη ΕΔΙΠ) και οι κ.κ. Χριστοπούλου και Κούζου (αποσπασμένες εκπαιδευτικοί), υπό τον συντονισμό του κ. Μαλιάρα, ταξινομούν, αποτιμούν και αναρτούν στην διαδικτυακή βάση δεδομένων του Εργαστηρίου το υλικό, ενώ σε τακτικές, εβδομαδιαίες συνεδριάσεις, αντιμετωπίζουν όλα τα επιστημονικά, βιβλιοθηκονομικά και άλλου είδους ζητήματα που προκύπτουν. Από το υλικό του Εργαστηρίου έχουν ήδη ανατεθεί και εκπονηθεί πολυάριθμες σεμιναριακές εργασίες, πτυχιακές συγγραφές και διδακτορικές διατριβές, οι περισσότερες εκ των οποίων έχουν ως αντικείμενο την καταγραφή σε μουσικό λογισμικό έργων Ελλήνων συνθετών με σκοπό την κριτική τους έκδοση. Πολλές άλλες ομοειδείς εργασίες συνεχίζουν να εκπονούνται ή βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης στο επόμενο διάστημα. Το Εργαστήριο βρίσκεται ήδη σε στενή επαφή και συνεργασία με άλλα μεγάλα αποθετήρια, όπως είναι, μεταξύ πολλών άλλων, το Αρχείο Ελληνικής Μουσικής της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης «Λίλιαν

Βουδούρη», το Αρχείο του Ωδείου Αθηνών, καθώς και το Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου.

Σε απόλυτη συνάφεια και ως αποτέλεσμα της ενασχόλησης με το Εργαστήριο, προς τη δραστηριότητα αυτή, ο κ. Μαλιάρας ασχολήθηκε την παρελθούσα διετία με την καταγραφή σε ψηφιακή παρτιτούρα και κριτική επιμέλεια μεγάλου αριθμού έργων Ελλήνων συνθετών για συμφωνική ορχήστρα, τα οποία ακολούθως μελετώνται και εκτελούνται από τη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, την οποία ίδρυσε και χρηματοδοτεί ο ίδιος, ήδη από το 2016, και η οποία δραστηριοποιείται ακριβώς στην παρουσίαση και προβολή του έργου Ελλήνων συνθετών. Όλες οι συναυλίες της Φιλαρμόνιας ηχογραφούνται ή μαγνητοσκοποούνται και είναι στη διάθεση των ερευνητών και του κοινού που ενδιαφέρεται για την Ελληνική Μουσική. Τα σημαντικότερα έργα Ελλήνων συνθετών που ερμηνεύτηκαν από τη Φιλαρμόνια κατά την περίοδο που αφορά αυτή η έκθεση είναι:

Θεόφραστος Σακελλαρίδης:

- *Βαπτιστικός* (Οπερέτα)
- *Ιντερμέτζο* από την όπερα *Περουζέ* (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Φίλιππος Τσαλαχούρης:

- *Μιχαήλ Άγγελος*, για βιολί, βιόλα, πιάνο & ορχήστρα
- *Cantate Domino*, για βαρύτονο & ορχήστρα
- *El Greco* (*Σταύρωση & Ανάσταση*) για ορχήστρα
- *Τραγούδια των Ρόδων*, για βαρύτονο & ορχήστρα (πρώτη παγκόσμια εκτέλεση)
- *Στην εκκλησία*, για χορωδία & ορχήστρα (πρώτη παγκόσμια εκτέλεση)
- *Φιλέρημος*, για χορωδία, καμπάνες & ορχήστρα (πρώτη παγκόσμια εκτέλεση)
- *Τρεις Μικρασιατικές χορευτικές εικόνες*
- *Concerto Grosso* για βιολί, βιόλα και ορχήστρα εγχόρδων, op. 122 (πρώτη παγκόσμια εκτέλεση)

Νικόλαος Μάντζαρος:

- *Cantata Ulisse agli Elisi*, Εισαγωγή

Ανδρέας Νεζερίτης:

- Μουσική μπαλέτου (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Γιάννης Κωνσταντινίδης:

- *Δωδεκανησιακή Σουίτα αρ. 1* (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Γεώργιος Πονηρίδης:

- Τρία Ελληνικά παραδοσιακά τραγούδια (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Πέτρος Πετρίδης:

- *Βυζαντινή Θυσία*

Μανώλης Καλομοίρης:

- *Από τη ζωή και τους Καημούς του Καπετάν Λύρα* (μουσικά απομνημονεύματα)

Γεώργιος Πλάτων:

- *Παληός Θρύλος* (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Δημήτρης Μαραμής:

- *Ελευθέριος Βενιζέλος* (όπερα – πρώτη παγκόσμια εκτέλεση)

Άλκης Μπαλτάς:

- *Αροδαφνούσα*

Μάριος Βάρβογλης:

- *Ποιμενική Σουίτα*

Αιμίλιος Ριάδης:

- *Ο Ρικές με το τσουλούφι*, Μικρή σουίτα

Γεώργιος Αξιώτης:

- *Ενώ χιονίζει...* (Συμφωνικό ιντερμέδιο)

Διονύσιος Λαυράγκας:

- Δύο λυρικά intermezzi και Κανόνας για άρπα και έγχορδα
- Σουίτα για άρπα και έγχορδα
- Εισαγωγή και φούγκα επί Ελληνικών θεμάτων

Κωνσταντίνος Σφακιανάκης:

- Τρία τραγούδια με ορχήστρα (Νέα εκδοτική επιμέλεια Εργαστήρι-ΦΟΑ)

Δημήτρης Τερζάκης:

- *Λάχνησις ή ο Μύθος του Τέλους*

Επισημαίνεται, εδώ, η σημαντικότερη, στο έργο αυτό της Φιλαρμόνιας, συμβολή του Καλλιτεχνικού της Διευθυντή, ακούραστου εργάτη της Ελληνικής Μουσικής τέχνης, Αρχιμουσικού Βύρωνα Φιδετζή, ο οποίος, συν τοις άλλοις, έχει προσφέρει μεγάλο μέρος του αρχείου του προς ψηφιοποίηση από το Εργαστήριο. Η Φιλαρμόνια, υπό τη διεύθυνση του Φιδετζή, πραγματοποίησε κατά το ίδιο διάστημα μεγάλο αριθμό επαγγελματικών ηχογραφήσεων σε στούντιο Ελληνικών έργων, τα οποία ήδη κυκλοφορούν ή αναμένεται να κυκλοφορήσουν σε CD. Τα έργα Ελλήνων συνθετών που ηχογραφήθηκαν κατά την περίοδο που αφορά αυτή την έκθεση είναι:

(Νοέμβριος 2021)

Έργα Μανώλη Καλομοίρη

- *Μαγιοβότανα*
- *Ο Πραματευτής*

(Φεβρουάριος 2022)

Έργα Αιμίλιου Ριάδη

- *Γιασεμιά και Μιναρέδες*
- *Εκάβη*

(Ιούνιος 2022)

Έργα Διονυσίου Λαυράγκα:

- 1η Ελληνική Σουίτα
- 2η Ελληνική Σουίτα
- *Romanesca*
- Καπρίτσιο για βιολί & ορχήστρα

- Πρελούδιο από τη σουίτα της όπερας *Η ζωή είναι ένα όνειρο*
- Εισαγωγή και φούγκα επί δύο ελληνικών θεμάτων
- *Σεγκουιντίγια*
- Δύο Λυρικά ιντερμέτζι για έγχορδα & άρπα

(Νοέμβριος 2022)

Μανώλη Καλομοίρη:

- *Από τη ζωή και τους Καημούς του Καπετάν Λύρα* (μουσικά απομνημονεύματα)

(Μάρτιος 2023)

Έργα Γεωργίου Αξιώτη, Διονυσίου Λαυράγκα, Αιμίλιου Ριάδη:

- Αιμίλιος Ριάδης: *Ο Ρικές με το τσουλούφι*, μικρή σουίτα
- Γεώργιος Αξιώτης: *Ενώ χιονίζει*
- Διονύσιος Λαυράγκας: Σουίτα για άρπα και έγχορδα

(Οκτώβριος 2023)

Έργα Πέτρου Πετρίδη:

- Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα αρ. 1
- Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα αρ. 2, σε νέα έκδοση παρτιτούρας με επιμέλεια Μαλιάρα – Φιδετζή

Ένας ψηφιακός δίσκος, ο οποίος κυκλοφόρησε εντός του 2023, είναι ένα διπλό CD που περιέχει το σύνολο των μουσικών έργων του μυκονιάτη συνθέτη Γεωργίου Αξιώτη, ενώ ταυτόχρονα ετοιμάζεται η έκδοση της παρτιτούρας των απάντων του, που αναμένεται να κυκλοφορήσει έως το τέλος του τρέχοντος έτους. Οι εκδόσεις αυτές πραγματοποιούνται με τη συνδρομή του Δήμου Μυκόνου. Επίσης, κυκλοφόρησε σε CD η ζωντανή ηχογράφηση του συνόλου των *36 Ελληνικών Χορών* του Νίκου Σκαλκώτα από την εορταστική συναυλία που έδωσε η Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών στο Ηρώδειο τον Ιούνιο του επετειακού έτους 2021, ενώ αναμένεται η έκδοση της παρτιτούρας εντός του 2024.

Τέλος, ως πιο σημαντική, αναφέρουμε την συνολική κριτική έκδοση του ευρισκόμενου μέρους της έως μέχρι πρόσφατα θεωρούμενης χαμένης τρίπρακτης όπερας *Μάρκος Μπότζαρης*, του Κεφαλλονίτη συνθέτη Νικόλαου Μεταξά-Γζανή, σε συνεργασία του κ. Μαλιάρα με τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Αθανάσιο Τρικούπη. Ο κ. Τρικούπης ανακάλυψε τα χαμένα χειρόγραφα της όπερας, το έργο ψηφιοποιήθηκε, καταγράφηκε σε μουσικό λογισμικό, παρουσιάστηκε σε σκηνοθετημένη παράσταση το 2021 σε συνεργασία της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Περιφέρειας Αττικής με την Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, επιτελείο εκλεκτών λυρικών καλλιτεχνών και τη Μικτή Χορωδία του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Το έργο έχει ιδιαίτερη καλλιτεχνική, αλλά και μεγάλη ιστορική αξία, διότι είναι το πρώτο χρονολογικά ολοκληρωμένο λυρικό έργο Έλληνα συνθέτη με θέμα αντλημένο από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Ο ογκώδης τόμος περιέχει, εκτός της εκδοτικής αποκατάστασης της παρτιτούρας των σωζόμενων τμημάτων του έργου, αποκατάσταση και συμπλήρωση ορισμένων ελλিপών αποσπασμάτων, καθώς και ιστορική εισαγωγή και εκτενές κριτικό/εκδοτικό υπόμνημα. Τα στοιχεία της έκδοσης έχουν ως εξής: Nicolò Metaxa Zanni (1824-1907), *Marco*

Bozzaris. Melodramma in tre atti. Edited by Athanasios Trikoupis and Nikolaos Maliaras. Arta 2023.

Κλείνοντας, σε συνάρτηση και με προγενέστερες απολογιστικές εκθέσεις, η παρουσία τόσο των συντονιστών όσο και μελών της ερευνητικής ομάδας σε πολλές και διαφορετικές επιστημονικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες και συναντήσεις, και φυσικά η συμμετοχή της στο μεγάλο συνέδριο IMS2022 στην Αθήνα, αποτέλεσε ευκαιρία να επικοινωνηθούν στο διεθνές κοινό τα πιο πρόσφατα πορίσματα της εγχώριας έρευνας στο πεδίο της ΝΜ. Εξακολουθεί να κρίνεται σκόπιμη η ευρύτερη διασύνδεση της ερευνητικής ομάδας ΝΜ και με τα τέσσερα Τμήματα Μουσικών Σπουδών (Α.Π.Θ., Ε.Κ.Π.Α., Ι.Π. και Παν/μίου Ιωαννίνων) και του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑ.ΜΑΚ., ώστε προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, αλλά και υποψήφιοι διδάκτορες να έρχονται σε επαφή με τους στόχους της ομάδας, διευρύνοντας το έμπυχο corpus της και συμμετέχοντας στις δραστηριότητές της (μέσα από τα εκεί εργαστήρια, ερευνητικές ομάδες, σεμινάρια, προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα). Στο πλαίσιο διεύρυνσης και διάχυσης των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας υπό ένα πιο οργανωμένο και θεσμικό πλαίσιο θα γίνει προσπάθεια να συσταθεί ερευνητική ομάδα απαρτιζόμενη από μέλη ΔΕΠ, μεταδιδακτορικούς ερευνητές και υποψήφιους διδάκτορες η οποία να συμμετάσχει με ερευνητική πρόταση στο πεδίο της ΝΜ στο πλαίσιο της «3ης Προκήρυξης Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση Μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών» του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας (Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2023, https://www.elidek.gr/call/3h_dep/). Τέλος, ενθαρρυντική κρίνεται η ολοένα και συχνότερη παρουσία διδακτόρων και υποψηφίων διδακτόρων στα ετήσια διατμηματικά μουσικολογικά συνέδρια της ΕΜΕ, ως προς τη συνέχιση της παρούσας ερευνητικής και επιστημονικής προσπάθειας στον χώρο της ΝΜ και της διεύρυνσής της με νέα πρόσωπα στο επερχόμενο μέλλον.

Οι συντονιστές:

- Νίκος Μαλιάρας, Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριος συντονιστής - nmaliaras@music.uoa.gr)
- Γιώργος Σακαλλιέρος, Αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (gsak@mus.auth.gr),
- Κώστας Καρδάμης, Αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (kardamis@ionio.gr)

7 Νοεμβρίου 2023